

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Unversus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputat. VIII. De divisibilitate, & indivisibilitate formarum materialium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

Obij. crea-
tionem al-
bedinis fore
spiritualem.

Resp. esse
materiale,
& habere
connexionem
cum quanti-
tate.

V.
Differentia
inter animam
rationalem,
& accidens
creatum, in
dependencia
a subiecto.

VI.
Creatio illa
albedinis di-
ci potest spi-
ritualis.

VII.
Res quadam
nec spiritua-
les propriæ,
nec corpo-
reas, sed clas-
sicæ cuiusdam
mediæ.

VIII.
Quomodo
notatio
eo poris
Christi in

& tamen non habet ullam dependentiam vel connexionem cum quantitate, aut materiâ: creatio enim est independentia a subiecto, unde petit ut terminus ipsius non insit subiecto. Resp. creationem non redde terminum independentem a subiecto informationis, sed solum sustentationis: quare licet non dependeat materialiter a subiecto albedo creata, petit tamen connaturaliter illud informare, seu ei inesse, cum sit accidens, & consequenter res valde imperfecta. Sicut ergo materia, licet creetur, petit tamen semper habere aliquam formam; ita & accidentia, & formæ materiales petunt semper connaturaliter inesse subiecto, quantumvis creentur.

Anima verò rationalis non dicit necessarium connexionem cum materiâ, seu subiecto informationis, quia licet sit quid incompletum, utpote forma, non tamen tam strictum dicit ordinem ad suum subiectum, sicut accidens cuius esse est inesse, estque ex natura sua entis ens, munusque ipsius est ut sit ornatus quidam, & complementum substantiæ. At verò anima multas habet operationes independentes a corpore: ex quo fit, quod possit naturaliter existere sine illo, præcipue cum operationes illæ sint, per se loquendo, nobiliores iis, quas exercet in corpore.

Secundò respondetur, creationem hanc, si reddat creatorem ita independentem ab omni connexionem cum materiâ & quantitate, ut connaturaliter sine iis existere possit, fore spiritualem. Quod autem ex antiquis nullus hoc asseruerit, nil mirum, cum hæc questio hoc solum tempore exactè discuti coeperit. Ponenda itaque cuique sua sunt principia, iisque adherendum, & cuncta cuique ad eam, quam statuit, normam reducenda.

Deinde, ponamus albedinem divinitus creati per creationem indivisibilem: si hæc creatio esset corporea, ergo res aliqua indivisibilis erit corporea: si spiritualis, aliquid materiale seu corporeum potest produci per actionem spiritualem: si tandem dicatur hanc indivisibilem creationem albedinis nec propriè fore spiritualem, nec corpoream, sed tertiæ cuiusdam classis, idem dicam de creatione illius divisibili in nostrâ sententiâ, nempe, fore tertiæ illius classis & seriei, quod scilicet non habeat propriam & immediatam connexionem cum quantitate, sed remotam solum, & impropiam, in quantum nimirum respicit talem entitatem immediatè, quæ naturaliter existere non potest sine quantitate. Et ad hanc classem multæ aliæ res de quibus est controversia utrum sint corporeæ an spirituales, reduci possunt.

Obijcies nondò: ubicatio corporis Christi in Eucharistiâ est materialis & corporea, & tamen non est impenetrabilis, cum per se non petat conjunctionem cum quantitate speciebus, ergo. Resp. primò, multos affirmare ubicationem illam esse spiritualem, vel

saltem erit tertiæ illius classis, quam supra posui. Deinde, ponamus statui hoc modo corpus Christi in Eucharistiâ per ubicationem indivisibilem, saltem creatam, quam non est cur negent adversarij esse supernaturaliter possibilem cum huiusmodi admittant naturaliter inter animam & corpus in homine: quæro utrum hæc ubicatio esset spiritualis, an corporea? dicere necessariò debent in suis principiis fore spirituales, vel saltem mediæ illius classis, quidni ergo & nos idem dicamus posthas?

Resp. secundò, non statuere me rationem corporeitatis in impenetrabilitate, sed in ordine ad quantitatem. Cum ergo hæc ubicatio sit vel modus ipsius quantitatis, vel saltem illius quod eam petit naturaliter, nempe materiæ, quæ postulat quantitatem, ubicatio sacramentalis corporis Christi dicit aliquo modo ordinem ad quantitatem, sicque erit corporea, idque sive ubicatio sit modus, sive qualitas absoluta.

Obijcies decimò: dos subtilitatis in corporibus Beatorum est corporea, & tamen non reddit corpus illud impenetrabile, sed potius contrarium, cum perdonum illud corpora Beatorum penetrentur cum rebus quibusque durissimis, ergo, &c. Resp. eodem modo quo difficultati præcedenti, nos non statuere rationem corporis in impenetrabilitate, sed in dependentiâ, & connexionem cum quantitate: dos autem subtilitatis habet hanc dependentiam & connexionem cum quantitate, ergo est corporea.

Secundò resp. cum P. Suarez To. 2. in 3 p. d. 48. sect. 5. dotem subtilitatis non esse qualitatem aliquam distinctam ab ipsis corporibus beatorum: nec enim videtur possibilis qualitas quæ reddat duo corpora apta inter se penetrari, & esse in eodem loco, magis quàm qualitas quæ reddat calorem & frigus apta ut sint simul in eodem subiecto in gradibus intensis.

Est ergo dos subtilitatis in corporibus beatorum assistentia extrinseca Dei, simul cum potentiâ obedienciali ex parte ipsorum corporum, quâ vult Deus concurrere cum iis ad penetrandum cælum, terram, elementa, aliæque huiusmodi. Quod exinde suadet: dicunt enim Theologi communiter cum S. Thoma, non posse unum corpus gloriosum penetrari cum alio corpore glorioso, nec unam partem ejusdem corporis cum aliâ, quod probabiliter ostendit hanc subtilitatem non consistere in qualitate aliqua, sed in solâ voluntate Dei, cum potentiâ obedienciali ex parte ipsorum corporum, quâ vult Deus ut cum his rebus penetrentur, non cum aliis. Plura afferri possent contra nostram sententiam, sed quæ ex jactis jam fundamentis solutionem admittant non difficilem.

DISPUTATIO VIII.

De divisibilitate & indivisibilitate formarum materialium.

SECTIO PRIMA.

Sintne formæ materiales perfectorum viventium divisibiles.

I.
Formas
plantarum,
& insecto-
rum certum

In primis, animas plantarum, & imperfectorum animalium, ut lacertæ, vermes, & huiusmodi aliorum, esse divisibiles & componi ex partibus integrantibus videtur per se manifestum, siquid tri-

R. P. Th. Compagni Philosophia.

buendum sit experientiæ: videmus enim vermes in est esse divi-
duas partes sectos diu vivere & sentire, surculos et-
sibiles.
jam plantarum & arborem abscissos & alibi vel ter-
ræ, vel trunco alterius arboris, insertos, germinare
& crescere, quæ fieri non possunt, nisi vel anima, tam
vermis quàm plantæ sit in duobus locis discontinuis,
vel dicatur Deum producere in alterâ parte novam
animam, imò in utrâque, cum in verme non sit ma-
jor ratio cur prior anima informet unam partem,
quàm aliam. Imò eadem ratione dicere quis posset
sem-

semper diviso ligno, vel aqua, produci in utraque, vel altera parte novam formam, & alia etiam accidentia, cum tot signa hic sint novae formae, ac in verme.

II. *In quo sita sit praesentia contraversionis.*
Quaestio ergo procedit de formis perfectorum animalium, ut equi, leonis, aquilae, &c. utrum scilicet consistant ex partibus integrantibus, ita nimirum ut pars formae correspondeat parti materiae, vel utrum tota anima sit in tota materia, & tota in qualibet illius parte, eo modo quo anima rationalis correspondet corpori, & Angelus loco.

III. *Prima sententia animas brutorum ponit divisibiles.*
Prima sententia affirmat animas perfectorum animalium esse divisibiles. Ita Scotus in 4. d. 44. q. 1. a. 1. Durand. in 1. d. 8. q. 3. n. 10. Capreol. in 2. d. 15. q. 1. ad ultimum. Jandunus 2. de Anima, q. 6. Marfil. l. de Gen. q. 10. Tolet. hic. l. 2. c. 2. q. 5. Ruvius hic l. 2. q. 3. n. 119. Pererius l. 6. suae Philo. c. 3. Murcia l. 2. d. 1. q. 4. §. Dicendum, P. Hurt. hic d. 2. f. 4. P. Ariaga hic d. 1. f. 6. P. Oviedo hic Contr. 1. p. 6. n. 5. & ex recentioribus non pauci.

IV. *Secunda sententia animas esse indivisibiles.*
Secunda sententia est contra assertum animas perfectorum animalium esse indivisibiles. Ita S. Thomas 1. p. q. 76. a. 8. corp. post medium: & in quaest. de spir. creat. a. 4. & q. de Anima a. 2. & 2. cont. Gent. c. 72. circa medium. Denique tam clara est Doctoris Angelici mens hac in parte, ut Ruvius citatus, licet maxime cupiat eum in contrariam sententiam explicatione aliqua attrahere, tandem tamen n. 128. fateatur id fieri non posse. Magistrum suum sequitur nobilis Schola Thomistarum, Caiet. 1. p. q. 76. a. 8. Ferrar. Bannez 1. de Gen. c. 5. q. 5. & 1. p. q. 76. a. 8. d. 2. Io. à S. Thoma hic q. 2. a. 1. Complut. hic d. 5. & alij. Idem tenet Alber. Magn. l. 1. de Anima c. ult. & l. 2. c. 7. Alensis 7 Met. ad text. 59. S. Bonav. in 1. d. 8. 2. p. dist. q. 3. Conimb. hic l. 2. c. 1. q. 8. a. 3. initio, Suar. l. 1. de Ani. c. 13. n. 7. & alij.

V. *Quod abscisso capite moriatur animal non inferiur animam ejus esse indivisibilem.*
Probant aliqui: experientia enim, inquit, constat in perfectis animalibus praeciso capite, aut corde evulso, statim animal illud perire, ergo illius anima est indivisibilis. Primum aliqui negant antecedens, cum in variis historiis referatur animalia quadam praeciso capite, & evulsis etiam visceribus, ad breve tempus ambulasse: refert enim Aristoteles arietem abscisso capite, & Galenus victimas extis extractis, aliquantulum ambulasse. Quidquid ergo sit de antecedente, negatur consequentia; hoc enim non ex eo provenit quod illorum formae sint indivisibiles, sed quod in suo esse dependant à tali partium consensione: sicut ignis in sententia ponente in eo minimum naturale, petit tot partes, seu tantam quantitatem ut existat. Quod idem etiam cernitur in infectis, quae in partes tam exiguas dividi possunt, ut vitam non retineant, sicut nec retineret lacerta si in longum per medium divideretur.

VI. *Quod equus tactus moveat totum corpus non arguit indivisibilitatem.*
Probant alij secundo: equus in quacunque parte corporis tangatur, movet totum corpus, ergo illius anima est indivisibilis. Contrà, sic vermis & lacerta, in quacunque parte corporis tangantur, movent totum corpus, & tamen eorum animae non sunt indivisibiles. Ratio ergo hujus est, vel naturalis sympathia inter illas partes, vel quod pars tacta trajiciat species velocissimè in cerebrum, aut aliam partem animae, in qua residet potentia cognoscitiva & appetitiva, & hoc modo excitatur, vel imperatur ab illa motus. Aliqui autem, & probabiliter, volunt illam partem in infectis, esse spinam dorsi, cum maneat in istis vis cognoscitiva, & appetitiva, etiam post sectionem in varias partes: in his enim sedes vitae est spina dorsi, sicut cor aut cerebrum in homine, equo, & aliis animalibus perfectis.

VII. *Spinam dorsi sedes vitae in infectis.*
Probant tertio: si equus alterum pedem imponat rei solidae, alterum molli, ut si eum insigat luto,

discernet inter unam & alteram, ergo anima illius est indivisibilis, cum ad discernendum inter duo requiratur ut utrumque percipiatur ab eodem principio. Contrà, idem contingit in verme & aliis infectis. Resp. ergo eodem modo quo objectioni praecedenti, nempe ab utroque pede trajici species ad potentiam cognoscitivam in equo, & illam isthaec discernere.

VIII. *Quomodo anima discernat inter duo obiecta loco distincta.*
Quod verò urgeri in hac difficultate posset, species utriusque obiecti esse in eadem parte potentiae cognoscitivae, & consequenter non posse equum cognoscere utrum species obiecti molis proveniat à dextro pede, an à sinistro. Resp. species non esse representativas obiecti quomodocunque, sed obiecti in tali loco: sicut oculus non solum videt lucem & colorem undè, sed ut modificata tali vel tali distantia, seu ut in tali vel tali loco, & consequenter potentia cognoscitiva seu phantasia, vel imaginativa equi, cognoscit obiectum illud ut applicatum illi vel illi pedi. Adde, probabile esse, in aliquibus animalibus, praesertim in infectis, potentiam cognoscitivam dispergi per totum corpus, ut dictum est supra, n. 6. cum partes minimae, etiam separatae fuggiant quasi & virent contactum.

IX. *Probatur ex Aristotele animas perfectorum vivere indivisibiles.*
Efficacius ergo probatur, primo ex Aristotele de juventute & senectute, c. 1. ubi postquam de animalibus imperfectis dixerat esse quasi multa animalia naturae cohaerentia, subdit, at quae sunt optimè constituta, haud quaquam vivere dissecta queunt, quod eorum natura quam maxime potest, una habeatur. At non esset eorum natura quam maxime potest, una, nisi forma eorum, seu anima foret indivisibilis, in eorum maxime sententia, qui animas materiales indivisibiles admittunt esse possibiles, ergo.

X. *Hec dictum non probat animalia perfecta esse indivisibiles quoad materiam.*
Dices; si haec ratio desumpta ex verbis Aristotelis quidquam probat, probat equum, non solum quoad formam, sed etiam quoad materiam, esse indivisibilem: ait enim Aristoteles horum animalium naturam maxime unam, quae potest esse, sed non repugnat naturae seu compositum materiale indivisibile, tam quoad materiam, quam quoad formam, ergo equus esse debet huiusmodi, cum habere naturam debeat maxime unam, quae potest esse. Resp. negando sequelam: ad probationem distingo majorem; ait Aristoteles horum naturam esse maxime unam, quae potest esse absolute & simpliciter, nego majorem; quae potest esse in his circumstantiis, & salvis experientiis, quas habemus de hisce animalibus, concedo: experientia autem quotidiana docet haec animalia secundum materiam dividi; nulla autem est experientia quae probet animalia perfecta dividi quoad formam.

XI. *In anima qui nullum est vestigium divisibilitatis.*
Probatur secundo: sicut non sunt multiplicanda entia totalia sine necessitate, ita nec partialia, sed hic nulla est necessitas, ergo. Confirmatur, eodem modo videmus omnia contingere in his animalibus, & in homine quoad mortem, & divisionem partium; ergo sicut in homine statuitur anima indivisibilis spiritualis, ita in his anima indivisibilis materialis, cum nullam sit in iis vestigium divisibilitatis. Confirmatur secundo, nihil est cur non sint indivisibiles, ergo. Antecedens probatur, nec enim quod animae infectorum sint divisibiles, sequitur animas perfectorum animalium similiter esse divisibiles, cum, ut dixi, non sint eadem experientiae de his ac de illis, nec quidquam aliud est quod huic indivisibilitati obstat. Haec meo iudicio tam efficacia sunt ad probandum indivisibilitatem harum formarum, ac quidpiam ferme quod affertur ad probandum earum divisibilitatem, ut in sequentibus videbimus.

SECTIO II.

Argumenta contententia animas perfectorum viventium non esse indivisibiles.

I. Arguitur primò: hinc sequi, formam serpentis fore indivisibilem; illa enim, & multæ aliæ formæ animalium, quæ vocantur imperfectæ, excedunt in perfectione formam muris, vel talpæ. Contrà, sic etiam excedunt in perfectione ubicationem Angelicam, vel speciem intelligibilem muscæ, negationis, aut Chimæræ; & tamen hæc species sunt indivisibiles juxta P. Hurtado. Resp. itaque, non ex perfectione desumi ad hoc argumentum, sed quia videmus manifestâ experientiâ posse illas formas perflare divitas, quod non videmus in formis animalium perfectorum.

II. Arguitur secundò: omnes potentie brutorum sunt divisibiles, ergo & formæ ad quas sequuntur. Confirmatur, operationes eorum sunt divisibiles, ergo & potentie & formæ. Ad argumentum negari potest antecedens, præsertim si recipiantur potentie in ipsa formâ quæ est indivisibilis. Deinde, plurimi asserunt potentias materiales in homine esse divisibiles, licet anima, ad quam sequuntur, sit indivisibilis.

III. In confirmatione major est difficultas. Resp. ergo, non præcisè repugnare actiones illas materiales esse indivisibiles quia sunt materiales, nec enim hoc nomine major est ratio de illis, quàm de formâ ipsâ, Dices; subjunctantur actus in animabus, subjectis indivisibilibus, ergo sunt indivisibiles. Primò antecedens est dubium, nam dicunt aliqui, & est opinio ipsius P. Hurtado, actus materiales in homine subjunctari in solâ materiâ, non in animâ, ne quidem partialiter, quidni ergo & in equo idem posset contingere? Secundò, admissio quod actus materiales brutorum subjunctantur in eorum animabus indivisibilibus, non sequitur eos esse indivisibiles; dicunt enim multi actus materiales in homine subjunctari saltem partialiter, in animâ, quæ tamen est indivisibilis, & spiritualis, & consequenter subjectum magis disproportionatum, quàm forma equi respectu suorum actuum, licet concederetur eos esse divisibiles.

IV. Arguitur tertio: nos supra partes viventis statui-
Argumentum de superfluitate.
mus heterogeneas ob superfluitatem quæ alioqui in ipsis inveniretur; sed hic etiam esset superfluitas, ergo. Contrà, multi ex auctoribus negantibus formas materiales perfectorum viventium esse de facto indivisibiles, admittunt tamen hujusmodi formas esse possibiles, ergo nulla est in his superfluitas, quæ non esset in illis. Hujusmodi ergo superfluitatem non abhorret natura, cum talis secundum omnes detur jam in animâ rationali. At si in aure constituatur virtus videndi, in pede audiendi &c. in primis esset superfluitatem constituere sine ullo exemplo. Deinde, posset eodem modo dici in vite esse virtutem producendi rosas, aut aliud, imò omne genus florum & fructus, ut supra est latius declaratum.

V. Arguit quartò P. Arriaga hic d. l. f. 4. n. 150. Nul-
Potest forma indivisibilis naturaliter acquirere novum locum, retento adhuc priori.
lam rem materialem videmus posse naturaliter acquirere novum locum, etiam proximum, nisi amittat locum præcedentem, ergo non est cur hujusmodi virtus concedatur formis animalium perfectorum. Contrà primò, possibilis est secundum ipsum forma materialis indivisibilis; illa autem naturaliter acquireret novum locum, non amittendo priorem, quid ergo vetat formam leonis, aut equi, de facto esse hujusmodi? Contrà secundò, secundum communem philosophorum sententiam de rarefactione.

R. P. Th. Comptoni Philosophia.

ne, ut supra vidimus d. n. Gen. sect. 4. n. 1. in rarefactione aquæ e. g. singulæ illius partes extenduntur ad novum locum inæquatum, retento ex parte priori: quid ergo miri si simile quiddam concedatur formis perfectorum viventium?

SECTIO III.

Argumenta alia contra indivisibilitatem formarum perfectorum viventium.

A. Arguitur quintò: quando equus primò nutritur, & producit novam partem unionis in novâ parte materiæ, sequeretur, actionem illam procedere sine principio sufficiente. Quæro enim à quo procedat illa nova causalitas in novam partem unionis? Dices; à formâ, seu vivente prius naturâ existente ad illam nutritionem. Contrà, vivens illud, equus ex. gr. erat immediatè antè in minimo naturali, sed partes illius minimi naturalis minuuntur per decrectionem, dum equus acquirit novas partes, (omne enim agens agendo repatiitur) ergo non sunt principium sufficiens illius novæ operationis, seu nutritionis, cum prius sit habere sufficientia ad existendum, quàm ad operandum; nihil autem potest existere in parte minore minimo naturali.

Dices secundò; Deum conservare formas semel productas. Contrà, Deus nullam formam conservat nisi ad exigentiam dispositionum, & aliorum requiritorum ex parte formæ conservandæ: si ergo desit aliquid ex parte ipsius, Deus ut auctor naturæ non potest illam conservare, sicut nec naturaliter conservare potest equum vel hominem sine capite.

Contrà, hoc argumentum aequè urget, si forma sit indivisibilis, si non, nam minimum illud naturale aequè diminuitur dum novam partem formæ sibi aggenerat, ac dum acquirit solùm novam partem unionis; ergo nihil peculiare continet hæc difficultas contra indivisibilitatem formarum, quod non debeat solvi in omni sententiâ.

Resp. itaque posse vivens conservari in minori quantitate quàm possit primò produci, nec tot ac tam perfecta organa requirit via conservationis, atque primæ productionis, ut omnes fatentur. Confirmatur, nam secundum omnes potest forma conservari cum imperfectioribus dispositionibus, quàm possit primò produci, ergo & in minori quantitate; quæ enim major ratio unius quàm alterius. Secundò dico: licet in viventibus requiratur minimum (id est talis quantitas, ut in minori produci primò vivens naturaliter non possit) probabile tamen est vix unquam contingere ut vivens in illâ minimâ quantitate producatur, cum videamus animalia ejusdem speciei, equos e. g. non nasci semper in eadem magnitudine, seu mole quantitatis, sed aliquos in majori, aliquos in minori, ergo etiam primò concipiuntur in quantitate inæquali; ergo licet deperdantur aliquæ partes dum aliæ acquiruntur, adhuc manet principium sufficiens nutritionis. In hoc tamen sensu producuntur semper viventia in minimo naturali, id est, requirunt tot partes heterogeneas, ut cor, cerebrum &c. sine quibus produci primò non possunt, licet hæc partes in magnitudine patiantur aliquam latitudinem.

Tertio dici posset, quando primò producitur proles, fuisse plus materiæ proximâ dispositione ad recipiendum formam illius viventis, & consequenter poterit faciliè nutriri absque eo quod quidquam materiæ, pro tam parvo saltem tempore, deperdat. Quartò, tandem mihi videtur probabile (estque declaratio præcedentis solutionis) prolem, dum in utero matris est, fugere totum, vel penè totum alimen-

tum à matre cui per umbilicum jungitur, eo ferè modo, quo surculus unius arboris insitus trunco alterius ab eo nutrimentum haurit: cujus indicium est, quod parturientes longè magis egeant cibo, quam alia famina. Mater ergo disponit alimentum penè proximè, & consequenter facillè illud convertit proles in suam substantiam, sicque toto tempore quo est in utero materno, potest semper augeri sine ullà ferè diminutione.

Mater parturientis materiam disponit pro form.

VI. Arguitur sextò: Formæ omnes materiales educuntur ex potentiâ materiæ, & dependent materiæ ab illâ, ergo non possunt esse indivisibiles. Antecedens conceditur ab omnibus, consequentia probatur; hinc enim sequeretur, dari plures causas totales, & adequatas ejusdem effectûs: sequela probatur, singulæ partes materiæ influunt in totam illam formam, ergo singulæ partes sunt causa illius adequata.

VII. Dices, omnes quidem partes concurrere ad productionem & conservationem illius formæ, non tamen singulas ut causam adequatam, sed partialem; unde attemperare possunt suum influxum, & constituere unam causam adequatam & totalem, sicut plures partes alicujus causæ efficientis simul concurrunt ut una causa adequata ad eundem effectum. Contrâ, ubicumque est res aliqua creata, debet habere actionem sui completè conservativam, ut ostendi in libris de Gen. d. 3. s. 4. n. 1. & 2. & d. 35. Phys. s. 8. ubicumque enim est, debet habere omnia requisita ad existendum; unum autem ex requisitis est actio conservativa, vel productiva, ergo in omni parte materiæ habet actionem adequatam, ergo dantur plures actiones & causæ adequatæ illius effectûs.

VIII. Dices; actionem etiam esse indivisibilem, sicut formam, & unâ cum illâ extendi, sicque ubicumque est, habet actionem adequatam, non tamen diversam, sed eandem, sicque vitatur inconveniens, jam enim non sunt duæ actiones totales, sed unica. Sed contrâ, licet enim hoc verum sit de actione conservativa animæ rationalis, quæ est creatio, nullo modo tamen dici potest de actione productiva, vel conservativa formæ materialis indivisibilis, est enim actio eductiva, seu passio, passio autem & influxus materialis necessariò debet esse per incrimam præsentiam, ut diximus in Physicis, tum quia per passionem subjectum mutatur, tum quia passio est modus intrinsecus, tam subjecti, quam termini, ergo non potest ullibi esse, quin ibidem sit totum subjectum, alioqui non haberet ubique eandem essentiam, ut latè ostendi d. 13. Phys. s. 6. & sequentibus.

IX. Hinc patet, latam hac in parte esse disparitatem inter causam efficientem & materialem: causa enim efficiens non operatur cum intrinsecâ mutatione sui, sicut operatur materialis: unde sufficit quod secundum aliquam partem sui tangat passum; at causa materialis, ut diximus, concurret cum intrinsecâ mutatione sui. Si autem exemplum de causâ efficiente quidquam efficeret, probaret, licet anima equi esset solum in pede, posse tamen materiam capitis, & reliquarum omnium partium corporis ad eam materialiter concurrere, quod tamen nullo modo est concedendum.

X. Hoc argumentum adhuc fortius urgetur in nutritione equi, aut leonis; ubi acquiritur nova pars animæ, & adjungitur præcedenti, ergo anima equi est divisibilis. Dices; extendi solum priorem animam ad novam partem materiæ, ut contingit in animâ rationali. Contrâ, anima rationalis non pendet omninò à materiâ; formæ autem brutorum ab eâ pendunt: cum ergo dependeat forma equi à novâ parte materiæ, & non desinat pendere à prioribus partibus, à quibus dependebat adequatè, jam vel dabitur

duplex actio totalis, vel saltem una totalis, & alia partialis, quod similiter non debet concedi.

Hoc est præcipuum fundamentum, quo nituntur aliqui ad probandum formas animalium perfectiorum non esse indivisibiles, quâ de causâ latius illud cum totâ suâ probabilitate proposui: exitimo tamen, siquis accuratè re perpendat, facillè solvi posse.

Ad argumentum ergo supra positum maximè n. 10. in replicâ de nutritione, quam putant habere maximam vim. Respondeo, in eo casu esse novam actionem partialem eductivam procedentem à novâ illâ parte materiæ, cui jam de novo inest forma: mater nihilominus prior actio totalis, nec enim est cur non possit dari hujusmodi duplex actio in hoc casu, propterea enim solum repugnant duæ actiones totales, vel una totalis, & alia partialis, ut in Physicis diximus, quia altera esset superflua; hic autem nova illa partialis actio adveniens non esset superflua, nec enim formæ illi accederet in eadem parte materiæ, sed in diversâ, & redderet eam aptam informare aliam partem materiæ, sicque deserviret diverso muneris ab actione precedente, quod sufficit ut non sit superflua. Sicut repugnat naturaliter eidem rei duplex unio, & ubicatio totalis, vel partialis in eodem loco, & eadem parte materiæ, non tamen in diverso loco, & diversa parte, ut constat in Angelo & animâ rationali, respectu spatij & corporis.

Eodem modo respondeo ad id quod ponebatur n. 6. de primâ productione formæ materialis indivisibilis in parte divisibili materiæ: dico enim actionem illam constari ex pluribus partialibus, seu diversis partibus ejusdem actionis, quarum singule non proveniunt ab omnibus partibus materiæ, sed quæque ab illâ solâ, quam afficit. Nulla autem ex his partibus sufficeret sola ad formam illam conservandam, sufficit tamen simul cum reliquis. Aptius proinde hæ actiones vocantur partiales, quàm totales. Et quoad hoc eadem planè est difficultas de pluribus partibus inter se unitis, quibus producantur diversæ partivæ partes formæ divisibilis.

Obijcies septimò: hinc sequi formam equi, leonis, aut cervi mutare subjectum; post multum enim temporis tota prior materia perditur, & acquiritur tota nova: videtur autem inconveniens quod forma materialis mutet subjectum, & contra commune illud Philosophorum dictum non posse aliquid migrare de subjecto in subjectum. Resp. dictum illud non esse ita universale, ut hic ponitur, sed solum dicitur accidens non migrare de subjecto in subjectum, hoc autem nihil facit contra formas substantiales. Adde ulterius etiam accidens posse mutare subjectum, & migrare de uno in aliud, quantum est ex se, & nisi aliud obstarat: quod enim majus inconveniens quod effectus aliquis mutet causam materialem quàm efficientem? quod tamen sæpè videmus contingere, calor enim productus ab igne, potest naturaliter conservari à luce, sole, vel Deo.

Unde, si posset uno momento subrogari alia causa materialis, capax illorum accidentium, sicut subrogari potest causa efficiens, non video cur accidentia aliqua non possent migrare de uno subjecto in aliud. Naturaliter tamen hoc non potest contingere, cum duæ partes materiæ, quarum singulis correspondet sua pars quantitatis, inter se penetrari non possint. Si ergo Deus conservare inter se penetratas vellet duas materias, quarum altera informaretur octo gradibus caloris, & formâ ignis, altera nullum haberet accidens, nec formam substantialem, si Deus in instante subtraheret concursum à materiâ hoc modo informatâ, posset alia materia sustentare, naturaliter accidentia illa, & formam, sicque possent accidentia, & forma illa substantialis mutare subjectum.

Ego

XI.

XII.

Non semper est superflua naturaliter una actio totalis, & alia partialis.

XIII.

Actio quæ primo producit formam materialem, est indivisibilis.

XIV.

Forma materialis immutabilis potest successive mutare suum subjectum.

XV.

Accidens etiam in casu aliquo particulari potest mutare subjectum.

XVI. Ego, ut quid hac in re sentiam, aperiam, magis in eam sententiam inclino, quæ formas materiales perfectorum viventium asserit esse divisibiles, & ex partibus integrantibus compositas: tum quia est longè communior hodie opinio: tum quia rationes

pro eâ allatæ, licet nulla convincat, videntur tamen aliquantulum efficaciores. Ob auctoritatem tamen tantorum virorum existimo contrariam opinionem esse valde probabilem.

DISPUTATIO IX.

De Anima Rationali secundum se.

Licet hic liber peculiariter de Animâ Rationali instituat, illiusque præcipuè notitiam spectet, cùm tamen anima rationalis multa habeat cum animabus alijs communia, ut vegetationem, sensationes, &c. (unde ipse Aristoteles hic tribus primis capitibus de sensibus externis & internis disputationem instituit) de animâ etiam vegetativâ & sensitivâ nonnulla subinde necessariò erunt intermiscenda, utpote quæ ad animæ etiam rationalis notitiam conferunt.

SECTIO PRIMA.

Sintne Anima Rationalis spiritualis, & indivisibilis.

I. Spiritus variè sumitur: nonnumquam pro vento, ut Gen. 8. 1. adduxit spiritum super terram, & imminuta sunt aqua: aliquando pro animâ sensitivâ, ut Ecclesiastici 3. v. 21. quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & si spiritus fumentorum descendat deorsum? Subinde pro humore quodam corporis, ut Prov. 17. v. 22. spiritus tristis exsiccet ossa: ubi per spiritum tristem intelligitur humor melancholicus.

II. Strictè hic & propriè spiritum sumimus, prout distinguitur à rebus materialibus, & sicut varijs locis Scripturæ accipitur, ubi hæc distinctio insinuat, & peculiariter applicatur animæ hominis: ut cùm Ioannis 19. de Christo dicitur in sinu capite tradidit spiritum: & in cantico B. Virginis Luca 1. Magnificat anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. item Matthi. 26. spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: & in manus meas commendo spiritum meum, & alibi sæpè.

III. Animam itaque hominis esse spiritum strictè & propriè, prout distinguitur spiritus ab alijs animalibus, ac rebus corporeis, probatur & locis Scripturæ proximè allatis, & definitur Concil. Lateranens. sub Innocentio 3. cap. Firmius de summa Trinitate & Fide Catholica, his verbis: Ab initio temporis utramq; de nihilo condidit creaturam (Deus) corporalem & spirituales, Angelicam videlicet & mundanam, ac deinde humanâ quasi communè spiritum & corpore constitutam. Quod idem etiâ in alijs Concilijs definitur.

IV. Ratio est primò: quia Anima rationalis existere naturaliter potest sine connexionione cum quantitate, & materiâ, ut constat in animabus separatis, ergo est spiritualis, juxta dicta disp. præcedente, sect. 4. Secundo probatur, ex subtilitate in discurrendo de rebus abdicissimis, & à sensibus remotissimis, ut de Deo, de Angelis, de rebus post aliquot annos futuris, inde de solis etiam possibilibus, de negationibus &c. Tertiò, hoc idem indicat summa præstantia liberi arbitrij, quod ex præstantissimo modo operandi testari videtur animam hominis esse ab omni concretionem materiali immunem. De his tamen duabus postremis rationibus postea recurret sermo cùm de potentijs sensitivis agemus, ubi questionem illam examinabimus, possintne sensus aliquis ma-

terialis percipere objectum spirituale.

Quoad secundum, quod in titulo quærebatur de indivisibilitate seu simplicitate animæ rationalis, dupliciter procedere potest questio: vel de indivisibilitate in partes integrales, vel in partes essentielles, seu substantiales, utrum scilicet anima componatur ex actu & potentia, seu subjecto & forma. Quoad partes integrantes, non ex eo præcisè argui potest Animam Rationalem ijs carere, quòd sit spiritualis; res enim spirituales merè ex conceptu rerum spiritualium, huiusmodi conceptum non respiciunt, ut supra ostendimus. Unde multi recentiores asserunt dari posse substantiam aliquam spiritualem constantem partibus integrantibus, in hoc enim, inquit, nulla apparet implicancia.

Sed quidquid sit de hoc, de quo sect. sequente, certè ratio ob quam communiter negatur ejusmodi substantia spiritualis composita integraliter, non convincit, nempe, quòd foret intellectiva: responderi enim posset primò, non necessariò fore intellectivam ex eo quòd sit spiritualis. Deinde, quid mali, si concedatur possibilem esse substantiam spiritualem intellectivam integraliter compositam, quæque posset, si non omnes alias res, saltem sui similes cognoscere, nempe compositas integraliter? Præterea, sicut res composita substantialiter, homo v. g. potest cognoscere rem substantialiter non compositam, sed simplicem, ut Angelum, vel Deum, quidni res composita integraliter poterit cognoscere rem integraliter simplicem? Sic etiam res composita ex subjecto & forma accidentali, Angelus v. g. qui variâ in se accidentia recipit, potest cognoscere rem talis compositionis expertem, nempe Deum. Non ergo tam religiosè modus cognoscendi sequitur in omnibus modum essendi, ut in plurimis exemplis non semel declaravimus.

Licet ergo fortè non implicet huiusmodi substantia spiritualis composita integraliter, non tamen est facilè concedenda. Certè nullum est fundamentum affirmandi Animam Rationalem de facto esse talem: licet enim assignemus partes aliquibus rebus spiritualibus jam existentibus, ips tamen solummodò illas assignamus, quæ respiciunt terminum aliquem divisibilem, à quo divisibilitatem suam desumant, ut in unionè, & ubicatione constat in ordine ad materiam & spatium. Anima verò non respicit immediatè, & essentialiter, & tam arcto respectu rem divisibilem. Licet enim dicat ordinem ad materiam, non tamen ita quin possit, etiam naturaliter, sine illâ existere: unde non est ea necessitas statuendi diversas partes integrales in animâ, quæ est in alijs nonnullis rebus spiritualibus.

Accedit communis omnium auctoritas, qui ita constanter, unanimique consensu asserunt animam esse indivisibilem, ut nullus discrepet, quod sine dubio magni momenti est in hac materia. Vnde, quidquid sit de possibili, de facto tamen omninò negandum est Animam humanam esse integraliter divisibilem.